

TÄHTIPÄIVÄKODIT

TÄHTIVASU

1. VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA	3
2.1. Tähtipäiväkotien toiminnan lähtökohdat	5
2.2. Toimintaa ohjaavat arvot.....	6
2.3. Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö	7
2.4. Hyvä alku; Tutustutaan toisiimme	8
3. LAPSI TOIMINNAN KESKIÖSSÄ	9
3.1. Ajattelu ja oppiminen	10
3.2. Osallisuus	11
3.3. Laaja-alainen osaaminen	13
3.4. Oppimisen alueet.....	15
4 TÄHTIPÄIVÄKOTIEN TOIMINTAKULTTUURI	18
4.1. Toimintakulttuuri	18
4.2. Oppimisympäristöt	19
5. LAPSEN KEHITYKSEN JA OPPIMISEN TUKI	20
LÄHTEET	23

1. VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

Varhaiskasvatussuunnitelmalla eli vasulla tarkoitetaan asiakirjaa, jonka tarkoituksena on edesauttaa lapsen laadukkaan varhaiskasvatuksen toteutumista. Vasu ohjaa varhaiskasvatuksen suunnittelua ja toteutusta sekä kaupungin tasolla, että päiväkodeissa. Valtakunnallinen, ja siten myös Tähtipäiväkotien oma varhaiskasvatussuunnitelma, on kaikkia päiväkoteja velvoittava asiakirja. Tähtipäiväkotien oma Tähtivasu pohjautuu Jyväskylän ja Keuruun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmiin sekä valtakunnallisiin Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. Jyväskylän varhaiskasvatussuunnitelmaan voi tutustua tarkemmin kaupungin internet-sivuilla ja valtakunnallisiin, koko maan varhaiskasvatusta koskeviin Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin Opetushallituksen internet-sivuilla.

Tähtipäiväkoteihin kuuluvat Jyväskylässä sijaitsevat Sporttipäiväkoti, Päiväkoti Sateenkaari, Kartanonkujan päiväkotiki, Pikkukartanon päiväkotiki, Kotikaaren päiväkotiki ja Asmalammen päiväkotiki sekä Keuruulla sijaitseva Päiväkoti Tähtitarha. Tähtipäiväkotien varhaiskasvatussuunnitelma on laadittu suomeksi. Sitä noudatetaan kaikissa Tähtipäiväkodeissa ja sen lisäksi jokaisessa yksikössä laaditaan omat vasuihin perustuvat toimintasuunnitelmat sekä lasten henkilökohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat.

Syksyllä 2015 voimaan tulleen uuden varhaiskasvatuslain mukaan jokaiselle varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella laaditaan henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma yhteistyössä huoltajien kanssa. Suunnitelman laadinnassa keskitytään lapsen vahvuuksiin, kiinnostuksen kohteisiin ja sellaisiin keinoihin, joilla me kasvattajat voimme tukea lapsen kasvua ja kehitystä, eli pedagogisiin toimintatapoihin. Lisäksi lapsen vasuun kirjataan hänelle osoitetut mahdolliset tukitoimet, kuten esimerkiksi puheterapia.

Lapsen vasuun kirjattujen tavoitteiden ja pedagogisten toimintatapojen toteutumista arvioidaan vasukeskustelussa, johon osallistuvat lapsen huoltajat, päiväkodin työntekijä ja mahdollisesti lapsi itse. Lapsi voi ikätasonsa ja oman halukkuutensa mukaisesti osallistua joko koko keskusteluun, tai osaan keskustelusta. Tarvittaessa vasukeskusteluun voi osallistua myös muita henkilöitä, esimerkiksi erityislastentarhanopettaja. Keskustelussa olennaista on se, miten varhaiskasvatuksen henkilöstö voi tukea lapsen kehitystä ja näin ollen arvioinnin tulee keskittyä näihin pedagogisiin toimintatapoihin, ei lapseen. Lapsen vasua päivitetään ja sen toteutumista arvioidaan säännöllisesti sekä kasvatushenkilöstön kesken, että huoltajien kanssa. Lapsen vasu laaditaan vähintään kerran toimintavuoden aikana ja lyhyempi arviointikeskustelu toteutetaan myöhemmin saman toimintavuoden aikana.

2. VARHAISKASVATUKSEN TOTEUTTAMINEN

Laadukas varhaiskasvatus vaatii sekä teoreettista pohjaa, että hyvin organisoidun toteutuksen. Tässä luvussa kuvaamme, kuinka varhaiskasvatusta toteutetaan päiväkodeissamme. Kerromme myös mitä laadukas varhaiskasvatus meillä tarkoittaa.

Laadukas arki

Laadukkaassa varhaiskasvatuksessa lapset pääsevät vaikuttamaan toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen omien lähtökohtiensa pohjalta. Positiivisen vuorovaikutusilmapiirin luominen on avain laadukkaaseen pedagogiseen toiminnan toteutumiseen. Laatu kulkee Tähtipäiväkotien *varhaiskasvatuksen* mukana jokaisen vuoden, jokaisen kuukauden, jokaisen viikon ja jokaisen päivän jokaisena hetkenä. Ainoastaan ohjattua toimintaa tai yksittäisiä tilanteita seuraamalla todellista laatua ei pystytä näkemään. Laatu peilautuu koko varhaiskasvatusarjesta. Laadun perustana on asiantunteva, ammattitaitoinen ja osaava varhaiskasvatushenkilöstö. Seuraavaksi kuvaamme, kuinka laadukasta varhaiskasvatustoimintaa toteutetaan ja ylläpidetään Tähtipäiväkodeissa.

Huoltaja: "Laadukas päiväkotipäivä on mielestämme sellainen, että... Lapsella on mieluisaa tekemistä jokaisena päivänä ja hän saa tarvittaessa syliä ja aikuisen läsnäoloa."

Mikä on laatua...

...Hetkessä? Laadukkaassa hetkessä aikuinen on sataprosenttisesti läsnä ja aidosti kiinnostunut lapsesta ja meneillään olevasta toiminnasta. Laadukas hetki on myös lämmin, turvallinen ja rehellinen. Aina ei tarvitse katsoa eteen tai taakse, vaan hetki itsessään on arvokas. Kun arvon löytää, hetkestä tulee merkityksellinen niin lapselle kuin aikuisellekin.

...Päivässä? Lapsella on oikeus tuntea olonsa turvalliseksi koko päivän ajan. Turvallisuutta ylläpidetään mm. päivärytmillä. Jokaisen lapsen pitää saada tuntea olevansa hyväksytty ja tulleensa huomioiduksi päivän aikana. Laadukas päivä on myös suunnitelmallinen kokonaisuus, mutta suunnitelmia on osattava tarvittaessa muuttaa tai niistä on pystyttävä luopumaan. Laadukas päivä sisältää myös kohtaamisia huoltajien kanssa.

...Viikossa? Viikon aikana laadukas varhaiskasvatus tarjoaa lapsiryhmän tarpeet huomioivaa suunnitelmallista toimintaa. Toiminta on monipuolista, ryhmän ja yksittäisten lasten tavoitteiden mukaista sekä ajankohtaista ja sen tulee sisältää niin haastetta kuin helpompaa toimintaa. Viikkoon mahtuu sekä hyviä, että haastavampia hetkiä.

Laadukkaassa varhaiskasvatuksessa ne hyväksytään ja niitä käsitellään. Viikkoon kuuluu sekä lapsiryhmän, että aikuisten viikkorutiinit. Aikuisten rutiineja ovat mm. palaverit, joissa suunnitellaan, arvioidaan ja kehitetään lapsiryhmän toimintaa.

Laadukas viikko pitää sisällään myös perheiden tiedottamisen.

...Kuukaudessa? Kuukauden ajanjaksolla lapsiryhmän sekä yksittäisten lasten tavoitteiden toteutumista on mahdollista arvioida. Arvioinnin perusteella toimintaa kehitetään. Kuukauteen mahtuu myös kehitystä, josta aikuiset iloitsevat yhdessä lasten kanssa. Kuukauden aikana myös oppisisältöjä käsitellään monipuolisesti ja valtakunnallisten tavoitteiden mukaisesti.

...Vuodessa? Toimintavuoden alussa lapsiryhmälle tehdään joustava vuosisuunnitelma. Suunnitelmat kulkevat ryhmän mukana ja ohjaavat toimintaamme koko vuoden ajan. Suunnitelmia ja koko toimintaa arvioidaan ja kehitetään vuoden kuluessa. Vuoden aikana lapsiryhmä ehtii luomaan hyvän ryhmähengen, jota vaalitaan ja pidetään yllä koko toimintakauden ajan. Henkilökunnan ja lasten huoltajien välinen yhteistyö on meille tärkeä osa laadukasta varhaiskasvatusvuotta. Vuoden aikana kuljetaan myös määrätietoisesti kohti sekä lapsen henkilökohtaisia että valtakunnallisia varhaiskasvatuksen tavoitteita.

Varhaiskasvatushenkilöstö on avainasemassa laatua rakennettaessa. Siispä henkilökuntamme on ammattitaitoista ja sen osaamisesta huolehditaan muun muassa täydennyskoulutuksilla ja työntekijöiden työssä jaksamista tuetaan. Myös johdonmukaisuus on osa laatua, oli sitten kyse tavoitteisiin pyrkimisestä tai aikuisen suhtautumisesta lapseen. Tasa-arvo on tärkeä osa Tähtipäiväkotien varhaiskasvatusta. Tasa-arvo laadukkaassa varhaiskasvatuksessa ei kuitenkaan tarkoita, että kaikki lapsia tulee kohdella täsmälleen samalla tavalla: tasa-arvolla tarkoitetaan sitä, että kaikilla lapsilla on tasa-arvoinen oikeus yksilölliseen kasvatukseen, hoivaan ja opetukseen.

2.1. Tähtipäiväkotien toiminnan lähtökohdat

Pienten lasten hoito, kasvatus ja opetus muodostavat varhaiskasvatuksen kokonaisuuden. Varhaiskasvatus on pedagogista, suunnitelmallista ja tavoitteellista vuorovaikutusta sekä toimintaa, jossa huoltajien ja kasvattajien yhteistyö on olennaista. Lasten omaehtoinen, henkilöstön ja lasten yhdessä ideoima sekä henkilöstön johdolla suunniteltu toiminta täydentävät toisiaan. Kaiken toimintamme lähtökohtana ovat lasten tarpeet, kiinnostuksen kohteet sekä kehittyvät valmiudet.

Positiivinen vuorovaikutusilmapiiri on avainasemassa Tähtipäiväkotien arjessa. Ammattitaitoisen henkilöstömme tehtävänä on laadukkaan pedagogisen toiminnan suunnittelun ja toteuttamisen lisäksi toiminnan havainnointi, dokumentointi, arviointi ja kehittäminen. Pedagogisen toimintamme suunnitteluun ja toteuttamiseen osallistuu koko työtiimi, johon kuuluvat ryhmän lastentarhanopettajat ja lastenhoitajat. Myös johtamisratkaisuilla edistämme pedagogisen toiminnan painottamista. Johtamisen ratkaisut teemme siten, että ne parhaalla mahdollisella tavalla edistävät perustehtävän toteutumista. Jaetun johtajuuden mallissa tehtäviä on jaettu niin, että päiväkodin johtaja vastaa päiväkodin toiminnasta ja hallinnosta ja pedagoginen johtaja vastaa päiväkodin pedagogisesta toiminnasta. Laadukas pedagoginen ja yhtenäinen varhaiskasvatus tarvitsee taustalle vankan teoriapohjan, johon Tähtipäiväkotien toiminta perustuu.

2.2. Toimintaa ohjaavat arvot

Mitä on tasa-arvo?

“No sellasta, että on yhdessä.” 4v

Tarjoamamme varhaiskasvatus rakentuu yhteiskuntamme arvoperustalle ja kansainväliseen Lapsen oikeuksien sopimukseen. Varhaiskasvatustoimintamme lähtökohtana on lapsen ihmisarvo, johon sisältyy **lasten tasa-arvoinen kohtelu** sekä lapsen oikeus tasapainoiseen kasvuun ja kehitykseen. Jokaisella lapsella on oikeus sananvapauteen ja kuulluksi tulemiseen. Tähtipäiväkodeissa rohkaisemme lapsia ilmaisemaan tunteitaan, sekä tuomaan ajatuksiaan esille. Ei ole väärin olla kiukkuinen tai surullinen, mutta näistä tunteista voidaan keskustella ja keskustelun avulla ne tunteet voivat hieman helpottaa.

Toimintamme keskiössä on lapsen **osallisuus** ja **lapsen yksilöllisten tarpeiden huomioiminen**. Lapsella on oikeus **turvallisuuteen**, rajoilla ja kiusaamista ehkäisemällä pyrimme vahvistamaan lapsen turvallisuuden tunnetta. Toisaalta myös **läsnäolo, aito välittäminen**, syli, lämpö ja rakkaus luovat osaltaan turvallisuutta ja hyväksytyksi tulemisen tunnetta. Pyrimme herättämään lapsessa myönteisen elämänasenteen ja toimimme itse esimerkkeinä. Perustamme toimintamme rehellisyydelle, luottamukselle ja avoimuudelle panostaen lasten **huoltajien kanssa tehtävään yhteistyöhön**. Kunnioitamme lisäksi perheiden kulttuurisia tapoja ja uskonnollisia vakaumuksia. Terveelliset elämäntavat, lapsen luontosuhteen kehittyminen, liikunta ja leikki ovat myös Tähtipäiväkotien henkilöstölle erityisesti tärkeitä arvoja.

Huoltaja: "Laadukas päiväkotipäivä on mielestämme sellainen, että... Lapsi kokee olonsa turvalliseksi, saa syliä, leikkiä ja terveellistä ravintoa. Saa myös ikäkaudelleen sopivaa kehittävää toimintaa → kädentaitoja, liikuntaa, kulttuuria jne. Lapsi saa olla oma itsensä ja kehittyä turvallisessa ilmapiirissä → molemminpuolinen luottamus."

Ystävät ja toisten huomioiminen luovat osaltaan turvallisuutta ja osallisuuden tunnetta.

2.3. Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö

Tähtipäiväkodeissa lasten huoltajilla on mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen toiminnan ja kasvatustyön tavoitteiden suunnitteluun ja kehittämiseen yhdessä henkilöstön ja lasten kanssa. Uskomme, että lapsi saa parhaat mahdolliset kasvun ja kehityksen edellytykset, kun yhdistämme perheiden ja varhaiskasvatushenkilöstömme voimavarat.

Yhteistyö vaatii molemmilta osapuolilta luottamusta, tasavertaisuutta ja kunnioittamista. Huoltajat tuntevat lapsensa parhaiten, joten kuulemme ja kunnioitamme perheen

näkökulmaa ja mielipiteitä lapsen kasvatukseen, opetukseen ja hoitoon liittyvissä asioissa. Pyrimme rakentamaan luottamukselle perustuvan ilmapiirin, jossa vaikeistakin asioista voidaan puhua avoimesti. Huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön tavoitteena on huoltajien osallisuus varhaiskasvatuksessa sekä varhaiskasvatustoiminnan suunnittelu ja toteutus yhdessä lapsen kasvua ja kehitystä edistäväksi. Lisäksi tavoitteena on tunnistaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa lapsen tuen tarve kasvussa, kehityksessä tai oppimisessa. Tällöin yhdessä huoltajien kanssa pohdimme mahdollisia tukimuotoja ja laadimme suunnitelman lapsen kehityksen tukemiseksi.

“Erittäin myönteistä on päiväkodin ja kodin kasvatuksellisten toimien ja tavoitteiden integroiminen mm. vasukeskusteluiden yhteydessä. Lisäksi neuvoja ja tukea erilaisissa kasvatustilanteissa on ollut saatavilla kiittävästi näiden ulkopuolella”. -Huoltajan vastaus kysymykseen; Millaisia hyviä yhteistyötapoja teillä on ollut päiväkodin kanssa-

“Mahtavaa on ollut se, että kun lapsen hakee, riippumatta siitä, kuka lapsen “luovuttaa”, hänellä on tieto, kuinka lapsen päivä on mennyt, aamusta loppuun asti.” -Huoltajan vastaus kysymykseen; Millaisia hyviä yhteistyötapoja teillä on ollut päiväkodin kanssa-

Huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön tavoitteena on myös edistää huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta sekä perheiden verkostoitumista. Päiväkodin henkilöstöllä on vastuu yhteistyön muodostamisesta perheen ja päiväkodin välillä. Tätä yhteistyötä toteutamme päivittäin, kun vaihdamme lapsen kuulumisia ja kerromme lapsen hoitopäivästä. Samalla tutustumme ja luomme pohjaa luottamukselliselle kasvatussuhteelle. Varhaiskasvatuskeskusteluissa eli “vasukeskusteluissa” varhaiskasvatuksen työntekijä lapsen ryhmästä ja lapsen huoltajat päivittävät lapsen henkilökohtaisen vasun, missä pohditaan yhdessä lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Järjestämme tapaamisia lapsen ja perheen yksilöllisten tarpeiden mukaan. Pidämme myös vanhempainiltoja, joissa kerromme lapsiryhmän kuulumisista ja toiminnastamme. Vanhempainilloissa sekä erilaisissa vuoden mittaan järjestettävissä tapahtumissa vanhemmat pääsevät myös keskustelemaan keskenään, mikä edistää perheiden välistä vuorovaikutusta ja yhteishenkeä.

2.4. Hyvä alku; Tutustutaan toisiimme

Luottamuksen syntyminen perheen ja kasvatushenkilöstömme välille on ensiarvoisen tärkeää. Tämän vuoksi Tähtipäiväkodeissa panostetaan varhaiskasvatuksen hyvään alkuun, joka sisältää palvelusopimuksen laatimisen, aloituskeskustelun, ”Tutustutaan toisiimme”-käynnin lapsen kotona, tutustumiskäynnit päiväkodissa ja vanhemman mukana olemisen lapsen ryhmässä.

Päivähoitohakemuksen ja päivähoitopaikan järjestymisen jälkeen tehdään perheen kanssa palvelusopimus. Palvelusopimusta tehdessä sovitaan tutustumisesta päiväkotiin ja lapsen ensimmäisen varhaiskasvatussuunnitelman tai esiopetuksen oppimissuunnitelman keskustelun ajankohdasta. Palvelusopimuksen teon yhteydessä tai ensimmäisillä tutustumiskerroilla käydään aloituskeskustelu, jossa huoltajat voivat kertoa lapsen arkisista asioista ja varhaiskasvatuksen työntekijä puolestaan kertoo päiväkodin arjesta ja toimintatavoista.

Ennen päivähoiton aloitusta perheelle tarjotaan ”Tutustutaan toisiimme”-käyntiä, jossa lapsen tulevan ryhmän työntekijä käy tutustumassa lapseen ja perheeseen lapsen luontaisessa ympäristössä, lapsen kotona. Käynnin aikana työntekijä tutustuu lapseen ja hänen mielenkiinnon kohteisiinsa leikkimällä lapsen kanssa ja jutustelemalla vanhempien kanssa. Tämän jälkeen toteutetaan tutustumiset päiväkodissa perheen toiveet ja lapsen yksilölliset tarpeet huomioiden. Päiväkoti tutustumisissa pyritään siihen, että tuttu työntekijä on lasta vastaanottamassa myös päiväkoti- tutustumisissa ja hoidon aloituksessa.

Tutustumiskäyntien aikana perhe pääsee tutustumaan konkreettisesti päiväkodin tiloihin ja kasvattajiin sekä saa tietoa erilaisista käytännön järjestelyistä. Lapsen turvallista varhaiskasvatuksen aloitusta helpottaa, jos huoltajilla on mahdollisuus olla lapsen kanssa ensimmäisten hoitopäivien ajan. Kun lapsi jää ensimmäisiä kertoja yksin päiväkotiin, on lapselle tuttu kasvattaja tuomassa turvallisuuden tunnetta. Konkreettisilla asioilla, kuten valokuvilla ja tärkeillä esineillä, voidaan helpottaa lapsen oloa uudessa ympäristössä.

3. LAPSI TOIMINNAN KESKIÖSSÄ

Toimintamme suunnitellaan ja toteutetaan lapsen tarpeet ja mielenkiinnon kohteet huomioon ottaen. Toiminnassamme huomioidaan jokaisen lapsen yksilölliset kehitys- ja erityistarpeet sekä hyväksytään jokainen lapsi omana itsenään. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että aikuinen vetäytyy passiiviseksi sivustaseuraajaksi. Päinvastoin, aikuinen havainnoi ja arvioi aktiivisesti sekä yksittäistä lasta, että lapsiryhmää. Oppiessaan tuntemaan ryhmän sekä lasten tarpeet, kiinnostuksen kohteet ja vahvuudet, aikuisen on mahdollista suunnitella lapsia motivoivaa ja heistä itsestään lähtevää toimintaa. Toiminnassamme aikuinen luo oppimisympäristön, jossa lasten on mahdollista toteuttaa itseään.

Tähtipäiväkodeissa läsnäoleva ja osallistavaa varhaiskasvatusta toteuttava varhaiskasvattaja tarttuu myös lasten leikissä esiintyviin teemoihin ja tuo niitä osaksi ohjattua toimintaa. Esimerkiksi huomattaessaan lasten leikkivän sirkusta keskenään, ryhmän aikuiset voivat nostaa sirkusteeman lapsiryhmän toiminnan aiheeksi. Toisaalta lasten tarpeista lähtevään varhaiskasvatukseen kuuluu, että aikuinen tarjoaa lapsille monipuolista ja rikasta toimintaa, joka parhaassa tapauksessa laajentaa lasten näkökulmaa ja tuo heidän maailmansa jotain uutta ja hienoa. Varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa ja sen toteuttamista kuvaa kokonaisvaltaisuus. Se näkyy meillä niin kasvatuksessa, opetuksessa kuin hoidossakin. Toimintamme edistää lasten oppimista ja hyvinvointia sekä laaja-alaista osaamista, joita on kuvattu tarkemmin alla.

3.1. Ajattelu ja oppiminen

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan lapset kasvavat, kehittyvät sekä oppivat vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja lähiympäristönsä kanssa. Lapset ovat aktiivisia ja uteliaita toimijoita, jotka haluavat oppia uutta, kerrata ja toistaa asioita. Oppiminen on kokonaisvaltaista ja sitä tapahtuu kaikkialla. Siinä yhdistyvät tiedot, taidot, toiminta, tunteet, aistihavainnot, keholliset kokemukset ja ajattelu. Oppimista tapahtuu muun muassa lasten havainnoissa ja tarkkaillaessa ympäristöään sekä jäljitellessä muiden toimintaa. Lapset oppivat myös leikkien, liikkuen, tutkien, erilaisia työtehtäviä tehden, itseään ilmaisten sekä taiteisiin perustuvassa toiminnassa.

Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea lapsen ajattelun ja oppimisen taitoja. Ajattelun ja oppimisen taidot ovat perusta muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Lapsi harjoittelee jo varhaisista vuosista lähtien asioiden nimeämistä, ympäristönsä ja tapahtumien kuvaamista sekä tiedon jäsentämistä. Kannustamme lapsia Tähtipäiväkodeissa luovien ratkaisujen keksimiseen sekä mielikuvituksen käyttämiseen mm. leikeissä, sadutuksessa sekä monissa muissa arjen ongelmanratkaisutilanteissa. Rohkaisemme lapsia ihmettelemään, kysymään ja kyseenalaistamaan ympärillä tapahtuvia asioita. Kannustamme lapsia yrittämään uudelleen hankalia asioita. Esimerkiksi luistelemaan harvoin opitaan ilman pyllähdyksiä, eikä palapelin palanen välttämättä mene heti ensimmäisenä oikealle kohdalle. Onnistumisen kokemukset vahvistavat lapsen itsetuntoa. Tavoitteena on kehittää lapsista luovia ja kriittisiä ajattelijoita, jotta he osaavat ratkaista eteen tulevia ongelmia sujuvasti.

Tähtipäiväkodeissa lapsen omaehtoista oppimista kunnioitetaan kannustamalla lasta osallistumaan, keskustelemaan, ihmettelemään ja tutkimaan. Olennaista oppimisessa on vuorovaikutteisuus niin aikuisen ja lapsen välillä kuin lasten kesken. Parhaiten lapsi oppii

leikkimällä ja tämän vuoksi panostamme siihen, että leikille on riittävästi aikaa, tilaa ja välineitä. Tehokkainta oppiminen on silloin, kun se toteutetaan kokonaisvaltaisesti hyödyntäen lapsen tunteita ja aisteja. Varhaiskasvatustoimintamme perustuu laaja-alaiseen oppimiseen, jolla tarkoitetaan erilaisten toimintatapojen ja sisältöalueiden yhdistämistä mielekkääksi ja monipuoliseksi kokonaisuudeksi. Tavoitteena on elämyksellisten ja merkityksellisten oppimiskokemusten tarjoaminen lapselle. Laaja-alainen oppiminen näkyy päiväkotiemme arjessa eri aiheiden monipuolisena käsittelyinä. Esimerkiksi päiväkodin metsäretkellä voi syntyä lukemattomia oppimiskokemuksia liittyen itsestä huolehtimisen taitoihin (sään mukainen vaatetus), liikennekasvatukseen (liikennemerkkit, liikennesäännöt), laskemiseen, kasveihin, eläimiin, kierrätykseen, omien motoristen taitojen arviointiin yms..

Motivaation merkitys lapsen oppimiselle on valtava. Sisäinen motivaatio on lapsesta itsestään lähtevää, ulkoisista palkinnoista tai rangaistuksista riippumatonta. Palkkioksi lapselle riittää oppiminen tai uteliaisuuden tyydyttäminen sinänsä. Sisäisesti motivoituneet lapset ovat valmiita ponnistelemaan tavoitteidensa eteen eivätkä kavahda haasteita. Ruokimme lasten sisäistä motivaatiota suunnittelemalla lapsille kiinnostavaa toimintaa, tarjoamme materiaaleja, annamme tilaa lasten omaehtoiselle toiminnalle ja mahdollistamme onnistuneita oppimiskokemuksia. Tiedämme sen, että innostunut aikuinen tempaa lapsetkin mukaansa.

3.2. Osallisuus

Mitä tarkoittaa osallisuus?

“Kun saa osallistua johonkin” 6v

“Et rakastaa toisia...” 4v

“Tanssimista ja että saa mennä leikkiin.” 3v

“Sellasta, että pitää osallistua sellaisiin kykyihin ja että ottaa leikkiin ja on ystävä.” 4v

Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea lasten kehittyviä osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja ja kannustaa oma-aloitteisuuteen. Lasten ymmärrys yhteisöstä, oikeuksista, vastuusta ja valintojen seurauksista kehittyä osallisuuden kautta. Osallisuutta vahvistaa lasten sensitiivinen kohtaaminen ja myönteinen kokemus kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta. Osallistuminen ja kuulluksi tuleminen vahvistavat lapsen minäkuva, itseluottamusta ja sosiaalisia taitoja. Lasten ja huoltajien osallistuminen myös toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin vahvistaa osallisuutta.

Millä tavoin te tai lapsenne olette voineet vaikuttaa lapsen päiväkotipäivien sisältöön?

“Vasukestustelun kautta ja tuodessa/ hakiessa lasta voi kertoa terveisiä/ kehuja/ huolenaiheita. Lapsilta on kysytty mitä haluaisivat tehdä ja heidän toiveitaan on kuunneltu.”

“Vanhempainilloissa. Avoin keskustelu päiväkodin hoitajien kanssa. Vasu-keskustelut.”

Tähtipäiväkotien toiminnan keskiössä on lasten osallisuus. Oppimisympäristön rakenteita kehitetään ja muovataan sellaiseksi, että lapsella on mahdollisuus toteuttaa itseään joka päivä. Pedagogista toimintaamme suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan lasten osallisuuden toteutumisen näkökulmasta. Tämä edellyttää kasvattajiltamme myös joustamista, tilannesensitiivisyyttä ja välillä päivärytmin muuttamista. Mikäli lapsilla on esimerkiksi hyvä leikki menossa, voimme antaa leikille tilaa ja jätämme suunnitellun toiminnan tai ulkoilun myöhemmälle ajankohdalle tai toiselle päivälle. Näin liian tiukat suunnitelmat eivät ole este lapsilta lähtöisin oleville ideoille, toiveille ja puuhille.

Kasvattaja on avainasemassa, sillä hän mahdollistaa omalla toiminnallaan lasten osallisuuden, lapsen ikä ja kehitystaso huomioiden. Kasvattajan lapsituntemus ja läsnäolo arjen pienimissäkin mikrohetkissä antaa mahdollisuuden kuulluksi ja nähdyksi tulemiselle, vaikuttamiselle. Arjessamme kasvattaja havainnoi aktiivisesti lapsia päivittäisissä tilanteissa, jotta pystyy aidosti antamaan pienellekin lapselle mahdollisuuden vaikuttaa toimintaan. Kasvattaja näkee ne hetket, jolloin esimerkiksi alle kolmevuotias ei olekaan ehkä kiinnostunut liikuntatuokiosta, vaan haluaisi kuunnella kirjaa aikuisen sylissä. Tai kuperkeikkojen harjoittelun sijasta lapsi haluaakin esitellä omia taitojaan ja temppejujaan aikuiselle, saaden aidon kohtaamisen ja nähdyksi tulemisen tunteen, kun aikuisella on aikaa huomioida lapselle merkityksellinen jumppataito. Vahvistamme lasten osallisuutta huomaamalla lasten pienet toiveet ja aloitteet arjen pienissä hetkissä.

Mitä tarkoittaa lasten osallisuus?

“Lasten toiveet ja mielenkiinnon kohteet otetaan huomioon toiminnassamme. Esim. toiveruokapäivä. Arjessa aamupiirin aiheet, mistä lapsille on herännyt kiinnostusta? Tai onko jokin tarve lapsiryhmässä, esim. sosiaaliset tilanteet toisten lasten kanssa. Annetaan lapsen valita niissä tilanteissa, kun se on mahdollista. esim. otatko puuroon voita vai kiisseliä. Lapset pääsevät auttamaan kotiaskareissa, kuten lasien jako tai käsipyyhkeiden viikko.” -Kasvattaja-

Osallisuus on pienelle lapselle myös sitä, että tuntee kuuluvansa joukkoon.

3.3. Laaja-alainen osaaminen

Mitä tarkoittaa laaja-alainen osaaminen?

“Et osaa jotain kivaa” 6v

“Sananlukijaa” 3v

“Sitä, että osaa seisoa päällään sohvalla.” 3v

“Sellaista, että on kiire ja pitää lähteä.” 4v

“No sitten osaisi kaikkea.” 5v

Laaja-alainen osaaminen on tietojen, taitojen, arvojen ja asenteiden sekä oman tahdon muodostama kokonaisuus. Osaaminen tarkoittaa nimenomaan kykyä käyttää näitä tietoja ja taitoja ja toimia tilanteen kulloinkin edellyttämällä tavalla. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kuvataan viisi laaja-alaisen osaamisen osa-alueita, joista ajattelu ja oppiminen sekä osallistuminen ja vaikuttaminen kuvattiin edellä. Näiden lisäksi laaja-alaisen osaamisen osa-alueita ovat kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kulttuurista osaamistaan sekä heidän vuorovaikutus- ja ilmaisuaitojaan. Jotta lapset oppivat taidon kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä heidän kanssaan tutustutaan jo päiväkodissa erilaisiin ihmisiin ja kulttuureihin. Harjoittelemme lasten kanssa päivittäin toisten lasten asemaan asettumista ja ristiriitatilanteiden selvittämistä. Ristiriitatilanteissa pohdimme yhdessä, miten niissä olisi voinut menetellä toisin ja miltä kaverista tuntuu. Opettelemme myös pyytämään anteeksi. Näissä tilanteissa aikuisen rooli ja esimerkki on tärkeä vuorovaikutustaitojen opettelun kannalta. Erityisesti pienten lasten kanssa aloitetaan tutustumalla omaan vertaisryhmään, kavereihin, omaan lähiympäristöön ja juhlapäiviin. Nämä näkyvät selkeimmin päiväkotiarjessa.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lasten hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä taitoja sekä ohjata heitä tekemään kestävän elämäntavan mukaisia valintoja. Pienten lasten kanssa itsestä huolehtimisen taidot tarkoittavat asteittaista itsenäisyyden ja omatoimisuuden lisääntymistä päivittäin toistuvissa tilanteissa kuten pukemisessa, ruokailussa ja wc-käynneissä. Kannustamme lapsia yrittämään ensin itse esimerkiksi sukkiensa poisottamista, jonka jälkeen aikuinen tarvittaessa auttaa. Näin oppimistilanteesta on mahdollista saada onnistumisen kokemus ja sitä kautta omaksua uusia taitoja. Harjoittelemme lasten kanssa myös omien tunteiden tunnistamista ja niiden hallintaa; tunteista keskustellaan, tunteita sanoitetaan yhdessä ja turvallinen aikuinen ottaa lapsen voimakkaatkin tunteet vastaan. Näin lapsi oppii arjen lomassa tunnetaitoja, yhdessä aikuisen tukemana. Turvaamme lapselle päiväkotipäivän aikana myös lepoa hetkiä leikin ja fyysisen aktiivisuuden rinnalla.

Monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea lasten monilukutaidon sekä tieto- ja viestintäteknologian osaamisen kehittymistä. Monilukutaito on tänä päivänä keskeisessä asemassa ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja yhteiskunnallisessa osallistumisessa. Monilukutaito sisältää niin kuvien, numeroiden median kuin lukemisen taidon. Pienten lasten kanssa arkeen kuuluu sujuvasti asioiden ja esineiden nimeäminen sekä erilaisten käsitteiden opettelu ja kuvien katselu. Tutustumme lasten kanssa päiväkodissa jo varhaisessa vaiheessa numeroihin, kirjaimiin, satuihin ja erilaisiin kuviin leikin ja arjen lomassa. Lapset pääsevät tutustumaan Tähtipäiväkodiessa hoitopäivien aikana myös esimerkiksi erilaisiin mediasovelluksiin turvallisesti aikuisten kanssa tabletin, puhelimen tai tietokoneen kautta. Innostamme lapsia tutkimaan, käyttämään ja tuottamaan erilaisia viestejä myös digitaalisessa ympäristössä; tämä on tärkeä osa ajattelun ja oppimisen taitoja.

3.4. Oppimisen alueet

Oppimisen alueilla tarkoitetaan varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Oppimisen alueet eivät ole toisistaan irrallisia, vaan aihepiirejä yhdistellen, lasten osallisuus ja mielenkiinnonkohteet sekä yksilölliset tavoitteet ja tarpeet huomioiden muodostetaan lapsiryhmän pedagoginen toiminta. Etenkin leikki on lasten oppimiselle merkityksellistä. Se on lasta motivoivaa ja iloa tuottavaa toimintaa, jossa lapset samalla oppivat monia taitoja ja omaksuvat tietoa. Oppimisen alueet on ryhmitelty esiopetus suunnitelman perusteiden mukaisesti viideksi kokonaisuudeksi.

Kielten rikas maailma

Varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lasten kielellisten taitojen ja valmiuksien sekä kielellisten identiteettien kehittymistä. Kannustamme lapsia uteliaisuuteen kielten, kulttuurien ja tekstien suhteen. Lapsia kannustetaan kommunikoimaan ja puhumaan toisten lasten ja aikuisten kanssa päivittäin. Tuemme kaverisuhteita ja vuorovaikutusta erityisesti aikuisen läsnäololla. Kielen ymmärtämisen ja tuottamisen taitoja harjoitellaan mm. siten, että lapsia rohkaistaan puhumaan erilaisissa tilanteissa, kiinnitetään huomiota äänen sävyihin ja painoihin sekä tunneilmaisuuksiin. On eri asia pyytää kaverilta anteeksi vihaiseen äänensävyyn kädet puuskassa kuin rauhoittuneena ja kauniisti halaten.

Kielten käyttötaitoja harjoitellaan tilannesidonnaisesti; tutustumme teksteihin ja satuihin, opetellaan puheen vuorottelua sekä tilanteiden ja tarinoiden selittämistä. Esimerkiksi maanantaiaamuna aamupiirillä kerrotaan viikonlopun kuulumisia

päiväkotikavereille, jolloin lapsi saa mahdollisuuden kertoa omasta viikonlopustaan sekä odottaa omaa puheenvuoroaan kun toinen kertoo omasta viikonlopustaan. Kielellisen muistin ja sanavaraston laajenemista tukemaan käytämme lisäksi loruja, laululeikkejä, kuvaavia sanoja, tarinoita, sadutusta sekä nimeämistä ja keskustelua. Pikkuhiljaa alamme harjoitella myös kielten ja kirjainten havainnointia ja tutkimista arjen tilanteiden ja leikin ohessa. Jo pienet lapset ovat kiinnostuneita kirjaimista ja numeroista, kun niitä on esillä vaikkapa värikkäiden kuvien ja tuttujen eläinten muodossa oppimisympäristössä. Kannustamme lapsia myöhemmin myös lukemaan ja kirjoittamaan, mikä edesauttaa kielitietoisuuden kehittymistä.

Ilmaisun monet muodot

Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea tavoitteellisesti lasten musiikillisen, kuvallisen sekä sanallisen ja kehollisen ilmaisun kehittymistä sekä tutustuttaa heitä eri taiteenaloihin ja kulttuuriperintöön. Nämä ilmaisun monet muodot yhdistyvät ja toteutuvat Tähtipäiväkodeissa päivittäin niin ohjatuissa kuin vapaassa lasten toiminnassa.

Kielellinen ja kehollinen ilmaisu liittyy vahvasti musiikilliseen ja kuvalliseen ilmaisuun. Rohkaisemme lapsia draaman, tanssin ja leikin keinoin toteuttamaan omaa kehollista ja sanallista ilmaisuaan. Harjoittelemmekin lasten kanssa mm. erilaisia näytelmiä omien satujen tai tuttujen tarinoiden pohjalta. Musiikilliset kokemukset toteutuvat puolestaan laulun, lorutuksen, kuuntelun, soitinten, tanssin ja koko kehon liikuttamisen kautta. Musiikki ei ole pelkästään osa ohjattua toimintaa, vaan koko päiväkotipäivää. Tähtipäiväkodeissa lasten kanssa lorutellaan yhdessä pukemishetkissä, lauletaan siivouslauluja ja rauhoitutaan unille unimusiikkia kuunnellen. Kannustamme lapsia ilmaisemaan myös musiikin herättämiä tunteita ja ajatuksia. Moni ihan pieni lapsi ilmaisee itseään sanattomasti mielimusiikin lähtiessä soimaan; koko lapsi alkaa keinua ja hytkyä hymyssä suin. Kuvataiteellisia kokemuksia tarjoamme lapsille monipuolisesti. Lapsille annetaan meillä myös mahdollisuus kokeilla erilaisia kuvan tekemisen tapoja, välineitä ja materiaaleja (maalaaminen, rakentaminen, nikkarointi).

Minä ja meidän yhteisömme

Varhaiskasvatuksen tehtävä on kehittää lasten valmiuksia ymmärtää lähiyhteisön monimuotoisuutta ja harjoitella siinä toimimista. Tehtävämme päiväkodissa on tukea lapsen eettisen ajattelun taitojen kehittymistä. Pohdimme yhdessä esimerkiksi ystävyyttä ja kaveritaitoja, mietimme oikean ja väärän erottamista, luomme ryhmän yhteiset pelisäännöt ja mietimme niiden merkitystä käytännön kannalta.

Keskinäinen kunnioitus ja ymmärrys eri katsomuksia kohtaan sekä lasten kulttuuristen ja katsomuksellisten identiteettien kehittyminen ovat myös osa yhteisöllisyyttä. Tarkastelemme kulttuurista moninaisuutta eri teemojen kautta ja hyödynnämme huoltajien asiantuntemusta heidän omasta kulttuuriperinnöstään. Opetamme lapsille, että olemme kaikki erilaisia, mutta samanarvoisia. Opetamme lapsille samalla myös menneen ja tulevan käsitteitä. Tutustumme perinneleikkeihin ja -lauluihin sekä vietämme isovanhempien päivää kutsumalla isovanhemmat lasten kanssa päiväkotiin. Samalla mietimme myös tulevaisuutta ja siihen liittyviä unelmia.

Tänä päivänä emme voi ohittaa myöskään mediakasvatusta. Harjoitteleme yhdessä kehittyvää lähde- ja mediakriittisyyttä tutustumalla eri medioihin ja kokeilemme median tuottamista leikinomaisesti turvallisissa ympäristöissä.

Tutkin ja toimin ympäristössäni

Varhaiskasvatuksen tehtävä on antaa lapsille valmiuksia havainnoida, jäsentää ja ymmärtää ympäristöä. Ohjaamme lapsia kiinnittämään huomiota arjen matemaattisiin ilmiöihin ja pohtimaan sekä kuvaamaan matemaattisia havaintojaan. Pienten lasten kanssa harjoitteleme numeroita laskemalla vaikkapa päivittäin paikalla olevien kavereiden määrän ääneen yhdessä. Vahvistamme myös lasten luontosuhdetta ja vastuullista toimintaa ympäristössä. Retkeilemme luonnossa ja lähiympäristössä, havainnoimme luontoa eri vuodenaikoina, sekä opetamme lapsille kestävän kehityksen periaatteita. Näitä lapsi oppii parhaiten, kun saa olla mukana esimerkiksi kierrättämässä ja viemässä roskaa yhdessä kasvattajan kanssa, jolloin opettavaista keskustelua päästään toteuttamaan toiminnan ohessa. Rohkaisemme lapsia lisäksi kyselemään ja etsimään yhdessä vastauksia teknologiaan liittyviin kysymyksiin.

Luonnon ihmettelyä sen pienine ihmeineen.

Kasvan, liikun ja kehityn

Varhaiskasvatuksen tehtävä on luoda pohja lasten terveyttä ja hyvinvointia arvostavalle sekä fyysistä aktiivisuutta edistävälle elämäntavalle yhdessä huoltajien kanssa. Tähtipäiväkodeissa kannustetaan lapsia liikkumaan omaehtoisesti päivittäin sisällä ja ulkona. Ohjaamme lasten liikkumista monipuolisesti liikkumisen keston, nopeuden ja intensiteetin vaihteluilla, kehonhuoltoa ja rauhoittumista unohtamatta. Tarjoamme lapsille erilaisia kokemuksia liikunnan saralla ja harjoitteleme myös erilaisia lajitaitoja perusliikkumistaitojen lisäksi. Opetamme lapsille liikunnan, levon, ravinnon ja sosiaalisten suhteiden tärkeyttä arjen ja leikin lomassa. Harjoitteleme turvallisuuteen liittyviä asioita päivittäisissä tilanteissa, kuten retkillä lähiliikenteessä liikkumista sekä siihen liittyviä sääntöjä. Edistämme suhtautumista ruokaan, uusiin makuihin ja hajuihin. Pidämme tärkeänä myös hyviä tapoja; tutkimme ruokia eri aistien avulla, opettelemme ruokarauhaa ja pöytätapoja yhdessä kavereiden ja kasvattajien kanssa.

4 TÄHTIPÄIVÄKOTIEN TOIMINTAKULTTUURI

4.1. Toimintakulttuuri

Päiväkotiemme toimintakulttuuri perustuu Tähtipäiväkotien arvoihin ja periaatteisiin. Se muodostuu erilaisista oppimisympäristöistä, monipuolisista ja suunnitelmallisista työtavoista ja toiminnasta sekä huoltajien kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Pyrimme luomaan hyvän ja avoimen ilmapiirin, jossa lapset ja henkilökunta oppivat toisiltaan. Kunnioitamme toisiamme, teemme yhteistyötä ja erilaisille mielipiteille ja tunteille annetaan tilaa. Kasvatushenkilöstö toimii kielenkäytön, vuorovaikutuksen ja toiminnan mallina lapsille. Tärkeää on myönteinen, kannustava vuorovaikutus ja sitä kautta myös lapsen itsetunnon vahvistaminen.

Leikki on suuri osa lapsen arkea. Toimintakulttuurissamme huomioidaan leikin merkitys hyvinvoinnille ja uusien asioiden oppimiselle. Tuemme toiminnassamme lapsen leikkitaitoja sekä pyrimme kehittämään leikkejä ja huomioimaan myös niitä rajoittavat tekijät. Kannustamme leikeissä mielikuvituksen käyttöön, luovuuteen ja ilmaisuun. On tärkeää myös kiinnittää huomiota lasten leikkirauhaan, jotta kaikilla lapsilla on mahdollisuus mukavaan, opettavaiseen ja elämykselliseen leikkiin. Rakennamme yhdessä lapsille leikkiympäristön, joka tukee lapsen leikkitaitoja.

Toimintakulttuurissamme pyritään edistämään lasten ja huoltajien osallisuutta, yhdenvertaisuutta sekä tasa-arvoa. Arvostamme niin lasten, huoltajien kuin henkilökunnankin mielipiteitä ja toiveita. Henkilökunta järjestää vanhempainiltoja sekä vaihtaa lapsen kuulumisia päivittäisissä kohtaamisissa. Näin huoltajilla on säännöllisesti

mahdollisuus kertoa toivomuksiaan ja antaa palautetta varhaiskasvatuksen henkilöstölle säännöllisten asiakastytyväisyyskyselyiden lisäksi.

Päiväkotiemme toimintakulttuurissa kunnioitetaan lasten ja perheiden erilaisia kieli- ja kulttuuritaustoja. Jokaisella lapsella on oikeus omaan kieleen, kulttuuriin ja katsomukseen. Tutustumme lasten kanssa heidän elinpiiriään lähellä oleviin kulttuureihin ja pohdimme niiden ja suomalaisen kulttuurin yhtäläisyyksiä ja eroja.

Kasvatushenkilöstö tukee eri kielitaustaisten lasten suomen kielen oppimista arjessa kiinnittämällä huomiota monipuoliseen kielenkäyttöön ja käyttämällä kuvia ilmaisun tukena. Lapsen oman kulttuuri-identiteetin ja äidinkielen vahvistamista korostetaan huoltajien kanssa käytävissä yhteistyökeskusteluissa, sillä vastuu lapsen oman äidinkielen ja kulttuurin säilyttämisestä on ensisijaisesti perheellä.

Tähtipäiväkotien toiminnassa näkyvät terveelliset, turvalliset ja liikunnalliset elämäntavat. Päiväkotipäivän aikana lapsella on mahdollista liikkua monipuolisesti niin ulkona kuin sisätiloissa. Liikkumisen esteitä pyrimme poistamaan turvallisuuden sallimissa rajoissa. Toiminta päiväkodeissamme on suunnitelmallista, mutta silti joustavaa. Päivä- ja viikko-ohjelmiin sisältyvät erilaiset rutiinit ja toiminnat, jotka luovat lapselle turvallisuuden tunnetta. Päivittäin toistuvien rutiinien merkitys on kaikkien suurin pienimpien lasten päivissä, kun taas isommilla lapsilla rutiineista voidaan poiketa enemmän ja useammin.

Jokaisella lapsella on oikeus aikuisen syliin ja lohdutukseen, kun lapsi niitä tarvitsee. Tätä mahdollistamme esimerkiksi pienryhmätoiminnalla, jolloin lapsia on samassa toiminnassa yhtäaikaan vähemmän. Kiusaamiseen ja muuhun turvallisuutta heikentävään käyttäytymiseen puutumme aktiivisesti. Päiväkodeissamme pyritään suunnitelmallisesti ehkäisemään tapaturmia ja huolehtimaan päiväkotiemme tiloista ja välineistä ja henkilökuntaa kouluttamalla. Päiväkotiemme toiminnassa edistetään kestäviä elämäntapoja ja suhtaudutaan vastuullisesti luontoon ja ympäristöön muun muassa kierrättämällä ja uusiokäyttämällä materiaalia.

4.2. Oppimisympäristöt

Varhaiskasvatuksessa tavoitteena on varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen oppimisympäristö. Oppimisympäristöjä suunnitellaan ja rakennetaan yhdessä lasten kanssa, jolloin lasten ideat, leikit ja heidän tekemänsä työt näkyvät päiväkotien tiloissa. Fyysisen ympäristön lisäksi kiinnitämme huomiota päiväkotien sosiaaliseen ja psyykkiseen ympäristöön, eli siihen miltä ryhmissämme kuulostaa, näyttää ja tuntuu sekä lasten, että aikuisten näkökulmasta. Yhteisesti sovitut

säännöt ja toimintatavat auttavat luomaan ilmapiiriltään turvallisen, muita kunnioittavan ilmapiirin. Lapsia rohkaistaan kysymään, ja lasten kysymyksiin vastataan.

Oppimisympäristöjä suunnitellaan ja kehitetään siten, että ne vahvistavat yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa. Meillä ei ole tyttöjen ja poikien leikkejä, vaan yhteisiä leikkejä. Oppimisympäristöissä edistetään lasten kielellistä kehitystä ja kielitietoisuutta puhutun kielen lisäksi esimerkiksi kuvien, kirjainten ja sanojen avulla. Kulttuurien välistä tasa-arvoa toteutamme ryhmässä edustettuina olevien kulttuurien juhlapyyhiin yms. tapoihin tutustumalla.

Lasten käytössä tulee olla riittävästi monipuolisia ja turvallisia leikki- ja toimintavälineitä, ja niissä on tarvittaessa huomioitava lasten yksilölliset tuen tarpeet. Tieto- ja viestintäteknologia on osa monipuolista ja lasta osallistavaa oppimisympäristöä, kun sitä hyödynnetään tarkoituksenmukaisella tavalla. Lasten omia tieto- ja viestintäteknologisia laitteita, leluja ja muita välineitä käytetään varhaiskasvatuksen henkilökunnan ja huoltajan sopimalla tavalla.

Luonnon lisäksi pihat, leikkipuistot ja muut rakennetut ympäristöt ovat myös varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjä. Ne tarjoavat kokemuksia, materiaaleja ja monipuolisia mahdollisuuksia leikkiin ja tutkimiseen. Niitä hyödynnetään liikunta- ja luontoelämysten ja oppimisen paikkoina. Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa ja vierailut esimerkiksi kirjastoon, museoon, kulttuuriperintökohteisiin, teatteriin ja huoltajien työpaikoille rikastavat lasten oppimisympäristöjä. Oppimisympäristöjen suunnittelu tarjoaa myös luontevan yhteistyömahdollisuuden henkilöstön ja huoltajien välille.

Oppimisympäristöjen arvioinnin lähtökohtana on aina lapsen etu. Jokainen lapsi huomioidaan yksilönä: lapsen yksilölliset taidot ja mahdolliset erityistarpeet otetaan huomioon ryhmän tavoitteiden lisäksi. Oppimisympäristöjen arvioinnissa huomioidaan lapsen osallisuus: kasvatushenkilöstömme kuuntelee lasten palautetta ja huomioi sitä toimintaa suunniteltaessa. Henkilökuntamme huomioi vanhempien toiveet ja palautteen. Päiväkotiemme toimintaa kehitetään ja arvioidaan myös henkilökuntamme välisten palaverien ja keskustelujen avulla, havainnoimalla yhdessä toimintaa, osallistumalla erilaisiin koulutuksiin sekä hyödyntämällä aiheeseen liittyvää tietoa, uutisia ja tutkimuksia.

5. LAPSEN KEHITYKSEN JA OPPIMISEN TUKI

Laadukas varhaiskasvatus tukee lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista päivittäin. Tuen perustana ovat vanhempien kanssa yhdessä sovitut tavoitteet, jotka tukevat lapsen

kokonaisvaltaista kasvua. Lapsen vahvuudet sekä oppimis- ja kehitystarpeet ovat tuen järjestämisen lähtökohtana. Jotta lapsen tuen tarve havaittaisiin mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, on tärkeää seurata ja arvioida jatkuvasti lasten kasvua sekä oppimista niin päivähoitossa, lapsen kotona kuin vuosittaisissa neuvolatarkastuksissakin.

Lapsen tukeminen varhaiskasvatuksessa jaotellaan yleiseen, tehostettuun ja erityiseen tukeen. Yleinen tuki perustuu lapsen oikeuteen saada tukea ja ohjausta kasvuunsa ja oppimiseensa. Se muodostuu laadukkaasta päiväkotiympäristöstä, toimivasta arjesta, hyvästä perushoidosta sekä henkilökunnan ammatillisuudesta. Lapsi voi tarvita tukea esimerkiksi fyysisen, kognitiivisen tai sosio-emotionaalisen kehityksen osa-alueilla. Lisäksi tuen tarve voi ilmetä tilanteissa, jossa kasvuolot vaarantavat lapsen kehityksen. Tuen tarpeen arvioinnissa avainasemassa ovat kasvatushenkilöstön sekä vanhempien mahdollisimman varhaiset havainnot lapsen kehityksestä ja siihen liittyvistä haasteista.

Kun lapsen tuen tarve havaitaan, tulee kasvatushenkilöstö kiinnittää huomiota toimintatapoihinsa. Samalla arvioidaan varhaiskasvatuksessa käytettäviä menetelmiä sekä muokataan oppimisympäristöä lapsen kasvua ja kehitystä tukevaksi. Yleisen tuen keinoja ovat muun muassa päivä- ja viikkojärjestyksen strukturointi, pienryhmätoiminnan lisääminen sekä puhetta tukevat ja korvaavat kommunikaatiokeinot. Yleisen tuen muodoista sovitaan kasvatushenkilöstön ja vanhempien sekä tarvittaessa erityislastentarhanopettajan (elto) tai muiden asiantuntijoiden kanssa yhteistyössä. Tukimuotoja pohdittaessa huomioidaan kunkin lapsen oppimistyylit sekä kieli- ja kulttuuritausta.

Tehostettu tuki on yleiseen tukeen verrattuna vahvempaa ja yksilöllisempää tukemista ja toimenpiteet sen järjestämiseksi tulee aloittaa silloin, kun yleisen tuen muodot koetaan riittämättömiksi. Tehostettu tuki on päivittäistä, säännöllistä ja se voi sisältää monia pedagogisia tukimuotoja samanaikaisesti. Tehostetun tuen muotoja ovat lapsen perustaitojen kehittäminen sekä kasvun ja opetuksen yksilöllistäminen lapsen kehitystason ja tarpeiden mukaisesti. On tärkeää huolehtia, että lapsi saa onnistumisen kokemuksia oppimisesta sekä tukea myönteiselle minäkuvalleen.

Tehostetun tuen muodoista sovitaan yhteistyössä huoltajien, kasvatushenkilöstön ja konsultoivan erityislastentarhanopettajan ja mahdollisten asiantuntijoiden kanssa ja ne kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa tai esiopetuksen oppimissuunnitelmaa täydentävään tehostetun tuen suunnitelmaan. Tehostetun tuen aikana on tärkeää seurata ja arvioida lapsen kasvua ja oppimista säännöllisesti sekä tarvittaessa päivittää tehostetun tuen suunnitelmaa vastaamaan tuen tarvetta.

Erityinen tuki sisältää jo yleisen ja tehostetun tuen aikana käytössä olleet menetelmät. Erityistä tukea annetaan lapsille, joiden varhaiskasvatusta ei heidän kasvun, kehityksen ja oppimisen vaikeuksien vuoksi voida järjestää muuten. Pääsääntöisesti nämä lapset ovat vaikeasti monivammaisia, kehitysvammaisia ja/tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevia lapsia. Erityistä tukea tarvitsevien lasten kohdalla korostuu moniammatillinen yhteistyö huoltajien ja kuntouttavien tahojen kanssa. Näitä kuntouttavia tahoja voivat olla esimerkiksi puheterapeutti, toimintaterapeutti sekä erityislastentarhanopettaja. Erityisen tuen tarvetta arvioitaessa otetaan huomioon huoltajan, ryhmän lastentarhanopettajan, konsultoivan erityislastentarhanopettajan sekä lasta tutkivien ja kuntouttavien tahojen näkemys lapsen tuen tarpeesta. Lapsen erityisen tuen tarve arvioidaan yhteistyössä huoltajan kanssa ja tuen järjestämisestä sovitaan yhdessä.

Kaikki lapsen kehitystä tukevat toimintatavat ja vastuut kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan ja tukitoimien lisäksi niiden toteutumista arvioidaan varhaiskasvatussuunnitelmassa. Lapsi osallistuu tukitoimien suunnitteluun ja arviointiin ikänsä ja kehitysvaiheensa edellyttämällä tavalla. Suunnitelmaa tarkastetaan ja muutetaan tarvittaessa, mutta yhteinen keskustelu huoltajien kanssa käydään vähintään kerran vuodessa ja lapsen siirtyessä erityisopetukseen.

Jokainen lapsi on oma ainutlaatuinen yksilö.

LÄHTEET

Jyväskylän varhaiskasvatussuunnitelma. 2017.
<https://peda.net/opetussuunnitelma/ksops/vasu2017>

Tähtivasu. 2015.
<http://www.jklhoivapalvelu.com/wp-content/uploads/2015/10/T%C3%84HTIVASU.pdf>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2016. Opetushallitus.
http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf

Vasutyöryhmä

Kirjoitus ja koonti

Annika Salosyrjä
Jennimaria Pudas

Muu työryhmä

Hanna Korhonen
Jarno Kinnunen
Kaisa-Leena Matilainen
Karoliina Mäkinen
Kati Turtiainen
Lauri Kalpio

TÄHTIPÄIVÄKODIT

